

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของสุขภาพ คือ "ภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี และคำว่าสุขภาพนี้ มิได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่ความปราศจากโรคหรือปราศจากทุพพลภาพเท่านั้น"(องค์การอนามัยโลก อ้างถึงใน สุชาติ โสภประยูร, 2525) ซึ่งสุขภาพของเรานั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิถีแห่งชีวิต (Health is a way of life) เนื่องจากสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะเป็นหนทางพัฒนาบุคคลไปสู่ความสำเร็จความเจริญงอกงามและพัฒนาการทุก ๆ ด้าน สุขภาพจึงเป็นเสมือนหนึ่งวิถีทางหรือหนทาง (Means) อันจะนำบุคคลไปสู่ความสุขและความสำเร็จต่างๆ นานานชีวิตได้ มิใช่เพียงแต่เป็นยอดปรารถนา หรือจุดหมายปลายทาง (End) ของบุคคล แล้วก็นั่นสุดลงเพียงแค่นั้น (สุชาติ โสภประยูร, 2525)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่านักเรียนยังมีปัญหาสุขภาพอยู่มากจากรายงานผลการตรวจสุขภาพของนักเรียนประจำปีการศึกษา 2537 ของสำนักงานอนามัย กรุงเทพมหานคร (สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร, 2537 อัศสาเนา) อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติ 5 อันดับแรกของนักเรียนโรงเรียนสังกัดรัฐบาล จำนวน 64,302 คน พบว่า พันผุ 36,779 คน ใช้หวัด 7,405 คน สายตาสั้น 7,344 คน อ้วน 7,220 คน และโรคผิวหนัง 5,554 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 12.0 11.9 11.7 และ 9.0 ตามลำดับ

ส่วนการศึกษาภาวะสุขภาพของนักเรียนในประเทศไทย ปีการศึกษา 2533-2534 ของกองอนามัยโรงเรียน (กองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2534) พบอัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติในนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 10 อันดับแรก ดังนี้

ตารางที่ 1

โรคและความผิดปกติ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา
จำนวนตรวจ	26,385 คน	26,256 คน
	ร้อยละ	ร้อยละ
ฟันผุ	60.5	33.9
ฟันมีหินปูน	22.5	30.3
เหา	17.3	-
หวัด	15.2	7.4
ซีซู่จุดตัน	7.5	4.7
เกสื้อน	7.3	6.7
เหงือกอักเสบ	7.1	7.6
โรคขาดสารอาหาร	4.6	1.9
การได้ยินผิดปกติ	4.0	6.5
ต่อมธัยรอยด์โต	2.1	4.1
หูน้ำหนวก	-	1.2

จากตารางดังกล่าวพบว่านักเรียนที่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีปัญหาสุขภาพ
 อันดับ 1 และอันดับ 2 เหมือนกันคือ ฟันผุและมีหินปูน ส่วนอันดับ 3 ในนักเรียนประถมศึกษาคือ
 เหา และในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาคือเหงือกอักเสบ

ตารางที่ 2 อัตราการตรวจพบโรคและความผิดปกติในนักเรียน 10 อันดับแรกแยกตามเพศ

โรคและความผิดปกติ	ชาย	หญิง
จำนวนตรวจ	26,277 คน	26,464 คน
	ร้อยละ	ร้อยละ
ฟันผุ	47.0	47.3
ฟันมีหินปูน	27.6	25.1
หวัด	12.3	10.3
เก้สื่อน	9.5	4.6
เหงือกอักเสบ	7.5	7.5
ซี่หูอุดตัน	5.7	6.5
ภาวะการได้ยินผิดปกติ	5.2	5.3
โรคขาดสารอาหาร	3.4	3.0
ต่อมธัยรอยด์โต	1.7	4.5
หูน้ำหนวก	1.6	-
เหา	-	17.5

จากตารางพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีปัญหาสุขภาพอันดับ 1 และอันดับ 2 เหมือนกันคือ ฟันผุ ฟันมีหินปูน ส่วนอันดับ 3 ในนักเรียนชายคือ หวัด และในนักเรียนหญิงคือ เหา

ผลจากการศึกษาสภาวะสุขภาพ แสดงให้เห็นว่ายังมีนักเรียนอีกเป็นจำนวนมากที่มี ปัญหาทางสุขภาพ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่คอยบั่นทอนสุขภาพของนักเรียนและมีผลกระทบต่อการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาประเทศในอนาคตอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนา ประชากรเป็นอย่างมาก เพราะเป็นพื้นฐานที่จะนำบุคคลให้ก้าวไปสู่ความสุขความเจริญต่อตนเอง และส่วนรวมรวมทั้งเป็นปัจจัยที่จะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความประพฤติ (มะลิ ไพฑูรย์ เนรมิต, 2533) ถ้าหากนักเรียนมีสุขภาพไม่ดี ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ไม่ได้เต็มที่ ไม่สามารถนำความรู้ต่าง ๆ มาใช้ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อ ตนเอง สังคมและประเทศชาติในที่สุด

การส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเองและ ส่วนรวม ทำให้รู้จักวิเคราะห์และวิจารณ์ปัญหาสุขภาพสามารถแก้ไขความเชื่อและความเข้าใจผิดที่ เกี่ยวกับสุขภาพนั้น จำเป็นสำหรับการพัฒนาสุขภาพของเยาวชนเพื่อให้เป็นประชาชนของชาติที่มี ประสิทธิภาพจึงควรได้ใช้โอกาสที่มีอยู่ในโรงเรียน ถ่ายทอดความรู้ทางด้านสุขภาพ สร้างแนวคิด เจตคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องจนเกิดสุขนิสัยและสุขปฏิบัติขึ้นมา

การพัฒนาสุขภาพของบุคคลจำเป็นต้องให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และ การปฏิบัติที่ถูกต้องแก่บุคคลเหล่านั้น โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในวัยเรียน เพราะบุคคลในวัยนี้เป็นวัยที่ ต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต และเนื่องจากเด็กในวัยนี้มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ โรงเรียนจึงเป็น สถาบันที่สำคัญในการพัฒนาสุขภาพเด็ก (คารณี เกตุอุไร, 2531)

การบริการสุขภาพในโรงเรียน จัดได้ว่าเป็นกิจกรรมทางการศึกษาที่สำคัญมากอย่าง หนึ่งของโรงเรียน เพราะจะช่วยให้นักเรียนเจริญงอกงามไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และ กิจกรรมที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนที่น่าจะจัดให้มีขึ้น และดำเนิน ควบคู่ไปกับการตรวจสุขภาพนักเรียน เพื่อให้การระวังรักษาสุขภาพ และการป้องกันโรคภัยไข้ เจ็บเป็นไปอย่างได้ผล ก็คือ การทำให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพหรือการแนะแนวสุขภาพ (อิทธิพล มีเจริญ, 2533) ดังที่ สุชาติ โสมประยูร (2525) กล่าวว่า "การแนะแนวสุขภาพเป็นส่วนหนึ่ง ของการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนซึ่งเป็นการส่งเสริมด้านสุขภาพ การที่นักเรียนมีโอกาสได้ รับการบริการทางด้านสุขภาพอย่างสมบูรณ์ ครบถ้วนก็จะช่วยทำให้ทุกคนมีสุขภาพดี หากมีโรคภัย ไข้เจ็บหรือความพิการบกพร่องต่าง ๆ เกิดขึ้น ก็ยังมีโอกาสในการตรวจรักษาและแก้ไขได้อย่าง

ถูกต้องและทันเวลาที่ นอกจากนั้นยังเป็นการช่วยสร้างสุขนิสัยที่ดีในการตรวจสอบร่างกายของตนเอง เพื่อให้พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บอยู่อย่างสม่ำเสมออีกด้วย"

หลักใหญ่ของการจัดการบริการแนะแนวคือ ความต้องการของนักเรียนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการแนะแนว ความต้องการของแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน ถ้าโรงเรียนจะช่วยนักเรียนด้วยวิธีแนะแนวต้องสำรวจจุดความต้องการของนักเรียนเสียก่อน การแนะแนวเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีในโรงเรียนทุกประเภท (อรสา ปราชณฺศร, 2525) ทั้งนี้การให้นักเรียนสำรวจความต้องการและการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของตนเองนั้น จะทำให้นักเรียนตระหนักและให้ความสำคัญต่อปัญหานั้น พร้อมทั้งจะแสวงหาข้อมูลและบุคคลผู้ชี้แนะแนวทาง พร้อมทั้งจะแก้ไขเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ถูกต้อง สามารถเป็นผู้นำทางด้านสุขภาพและเป็นผู้แนะนำแก่บุคคลอื่นได้ และการสำรวจความต้องการของนักเรียนจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนหาหนทางแก้ปัญหาด้านสุขภาพ สามารถจัดดำเนินการการแนะแนวสุขภาพได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทางการศึกษา ความต้องการการแนะแนวสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางความเจริญทุก ๆ ด้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อสุขภาพทั้งสิ้น นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ได้มาก การศึกษาครั้งนี้จึงคาดว่าจะใช้เป็นแนวทางในการจัดการบริการการแนะแนวสุขภาพในโรงเรียนให้เหมาะสมมากขึ้นตรงกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพดีเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการการแนะแนวสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการแนะแนวสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครตามตัวแปรเพศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการการแนะนำสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในด้านบริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการสุขภาพตามเอกัตบุคคล บริการติดตามผลและเนื้อหาทางสุขภาพ
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2538 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
3. ตัวแปรที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศของนักเรียน
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการการแนะนำสุขภาพ

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ ผู้ตอบแบบสอบถามตอบด้วยความจริงใจ ปราศจากอคติ

คำจำกัดความในการวิจัย

ความต้องการการแนะนำสุขภาพ หมายถึง ความปรารถนา หรือสิ่งที่นักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครต้องการ เกี่ยวกับบริการในการแนะนำสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วย บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการสุขภาพตามเอกัตบุคคล และบริการติดตามผล และเนื้อหาทางสุขภาพ

บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล หมายถึง การสำรวจปัญหาและความต้องการทางสุขภาพของนักเรียน แล้วนำมารวบรวม จัดทำเอกสาร

บริการสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง บริการที่จัดหาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเสริมความรู้ด้านสุขภาพ เช่น การจัดนิทรรศการ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นต้น

บริการให้คำปรึกษา หมายถึง การให้คำแนะนำแก่นักเรียนที่ต้องการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้น โดยบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูอนามัยโรงเรียน ครูผู้สอน สุขศึกษา หรือเจ้าหน้าที่ทางสาธารณสุข เป็นต้น

บริการสุขภาพตามเอกัตบุคคล หมายถึง บริการที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพแก่นักเรียน ตามความเหมาะสม ความต้องการและปัญหาสุขภาพของนักเรียนแต่ละคน

บริการติดตามผล หมายถึง การติดตามผลการให้ความช่วยเหลือทางด้านสุขภาพที่ทางโรงเรียนได้จัดให้แก่แก่นักเรียน

เนื้อหาทางสุขภาพ หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับสุขภาพในด้านต่างๆ ที่นักเรียนต้องการให้มีการแนะนำสุขภาพ ได้แก่ เรื่องสุขภาพส่วนบุคคล เพศศึกษา สุขภาพจิต สุขภาพผู้บริโภค และเรื่องอื่น ๆ

นักเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาที่ทำการสอนทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2538 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถทราบความต้องการเกี่ยวกับการแนะนำสุขภาพของนักเรียน และสามารถนำไปจัดบริการการแนะนำสุขภาพให้เหมาะสม ตรงกับความต้องการของนักเรียนได้มากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย